Lieta Nr.A420659811
(A02914-12/32)

ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA
JELGAVAS TIESU NAMS

S P R I E D U M S

LATVIJAS TAUTAS VĀRDĀ

Jelgavā, 2012.gada 23.novembrī

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:

tiesnesis Mārtiņš Birkmanis,

piedaloties pieteicējam *J.K.*,

atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Ieslodzījuma vietu pārvaldes pārstāvim *A.B.*,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz *J.K.* pieteikumu par iestādes faktiskās rīcības – turot pieteicēju */kamera/*, */kamera 2/* un */kamera 3/* antisanitāros, dzīvošanai neatbilstošos un veselībai kaitīgos apstākļos, korespondences nenosūtīšanu, atteikšanos nosūtīt korespondenci Eiropas Cilvēktiesību tiesai ierakstītā sūtījumā, par pastaigas nenodrošināšanu Daugavgrīvas cietuma Daugavpils nodaļā atzīšanu par prettiesisku un šo rīcību rezultātā nodarītā morālā kaitējuma 21 500 latu atlīdzinājumu.

A p r a k s t o š ā d a ļ a

[1] Ar Ieslodzījuma vietu pārvaldes (turpmāk – Pārvalde) priekšnieka pienākumu izpildītāja 2011.gada 21.septembra lēmumu Nr.1/17-K/3606 (turpmāk – Lēmums Nr.1) izskatīts *J.K.* (turpmāk arī – pieteicējs) iesniegums par Daugavgrīvas cietuma administrācijas rīcību, nenodrošinot pieteicēju ar pastaigu laikā, kad viņš atradās Daugavgrīvas cietumā, un ar šo rīcību nodarītā morālā kaitējuma 500 latu atlīdzinājumu.

Lēmumā konstatēts, ka Daugavgrīvas cietuma administrācija pieteicējam nodrošināja tiesību aktos noteiktās tiesības uz pastaigu. Līdz ar to nav saskatāms pieteicēja subjektīvo tiesību aizskārums, un iestādes rīcība nav vērtējama kā faktiskā rīcība Administratīvā procesa likuma izpratnē. Tādējādi nav tiesiska pamata vērtēt prasījumu par morālā kaitējuma atlīdzinājumu.

[2] Ar Pārvaldes priekšnieka pienākumu izpildītāja 2011.gada 31.oktobra lēmumu Nr.1/17-K/4331/4314/4313/4312/4262/4239 (turpmāk – Lēmums Nr.2) pieteicējam atteikts morālā kaitējuma atlīdzinājums 21 000 latu, jo Pārvalde nekonstatēja Daugavgrīvas cietuma administrācijas prettiesisku faktisko rīcību, turot pieteicēju */kamera/*, */kamera 2/* un */kamera 3/* antisanitāros, dzīvošanai neatbilstošos un veselībai kaitīgos apstākļos, korespondences nenosūtīšanu, atteikšanos nosūtīt korespondenci Eiropas Cilvēktiesību tiesai ierakstītā sūtījumā.

[3] 2011.gada 7.novembrī Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicēja pieteikums, kurā pieteicējs lūdz atcelt Lēmumu Nr.1 un Lēmumu Nr.2 un atlīdzināt pieteicējam nodarīto morālo kaitējumu 21 500 latu apmērā, kas pamatots ar turpmāk minēto.

[3.1] Atrodoties Daugavgrīvas cietuma kamerā, pieteicējs tiek pakļauts spīdzinošiem un necilvēcīgiem sadzīves apstākļiem – nepietiekams dabīgais un mākslīgais apgaismojums, nav svaigā gaisa piekļuves, ventilācija nepilda tai paredzētās funkcijas, */kamera/*, */kamera 2/* un */kamera 3/* ir blaktis.

[3.2] */kamera/*, */kamera 2/* un */kamera 3/* nav signālpogas, lai izsauktu palīdzību, kas ir būtisks cilvēktiesību pārkāpums.

[3.3] */kamera/* un */kamera 2/* ir divstāvu gultas, kas ir savstarpēji savienotas. Tādējādi cietums nenodrošina psiholoģiski un fiziski brīvu teritoriju, kā to paredz likums. Nav trepīšu uz otrā stāva gultu. Atrodoties gultas otrajā stāvā, griesti ir tik zemi, ka nav iespējams gulēt, grūti tikt augšā vai lejā. Nav ievērotas likuma prasības, jo gultām jābūt izjaucamām. Savukārt */kamera 3/* gultas sastāv no atsperēm un drātīm, kas ir aizliegts.

[3.4] Kameras ir pārapdzīvotas. Netiek ievēroti Eiropas Cietumu noteikumi REC (2006), kas noteic kameru platību un iekārtojumu.

[3.5] Tualete nav norobežota no dzīvojamās telpas. */kamera/* un */kamera 2/* vispār nav kur piestiprināt norobežojumu. Kamerā jūtama tualetes smaka.

[3.6] Netiek nosūtītas pieteicēja vēstules. Netiek nosūtītas pieteicēja vēstules Eiropas Cilvēktiesību tiesai ierakstītā sūtījumā. Vēstules netiek nogādātas tālāk par Režīma daļu. Iesniegumi netiek pieņemti slēgtā kastē, bet, ja tāda ir, tad tā tiek atslēgta un iesniedzējs tiek sodīts ar represijām vai citu ieslodzīto darbībām.

[3.7] Kamerās nav pieejams dzeramais ūdens, kas nevar būt krāna ūdens, kā arī nav tējkannas, televizora, radio vai radio tīkla, kas ir pretrunā ar Latvijas sodu izpildes kodeksu (turpmāk – LSIK).

[3.8] Daugavpils nodaļā esošais pastaigas laukums neatbilst normatīvo aktu prasībām, kā arī uz to izplūst ventilācijas gāzes no kamerām. Lēmumā nav sniegta atbilde par slepeno pastaigas laukumu.

[3.9] Veselības pārbaudes tiek veiktas izlases veidā un nepietiekami. Tiek nodarīts kaitējums pieteicēja veselībai, jo kamerās visu laiku ir tabakas dūmi.

[4] Pārvalde tiesai iesniegtajā rakstveida paskaidrojumā norāda, ka pieteikums ir nepamatots un noraidāms, pamatojoties un Lēmumā Nr.1 un Lēmumā Nr.2 minētajiem argumentiem. Papildus Pārvalde paskaidro turpmāk minēto.

[4.1] Uzturēšanās apstākļi Daugavgrīvas cietuma Daugavpils nodaļā atbilst LSIK 77.panta prasībām un Ministru kabineta 2006.gada 19.decembra noteikumu Nr.1022 „Noteikumi par ieslodzīto personu uztura un sadzīves vajadzību materiālā nodrošinājuma normām" 5.pielikuma „Gultas piederumu normas vienam ieslodzītajam un to lietošanas ilgums" prasībām.

[4.2] Atbilstoši Daugavgrīvas cietuma sniegtajai informācijai pieteicējs tika uzņemts Daugavgrīvas cietumā 2011.gada 11.augustā un tika ievietots Uzņemšanas nodaļas */kamera/*, kurā atradās vienu diennakti. 2011.gada 12.augustā pieteicējs no Daugavgrīvas cietuma tika konvojēts uz Valsts policijas Latgales reģiona pārvaldes Rēzeknes iecirkņa īslaicīgās aizturēšanas vietu, kur pieteicējs atradās līdz 2011.gada 16.augustam. 2011.gada 16.augustā pieteicējs tika konvojēts atpakaļ uz Daugavgrīvas cietumu. Pēc uzņemšanas Daugavgrīvas cietumā pieteicējs tajā pašā dienā ievietots dzīvojamajā */kamera 3/*, kurā atradās līdz 2011.gada 24.augustam. 2011.gada 24.augustā, sakarā ar konvojēšanu uz Jēkabpils cietumu, pieteicējs pārvietots uz Uzņemšanas nodaļas */kamera/*, kurā atradās līdz 2011.gada 25.augustam. No minētā izriet, ka apstrīdēšanas iesniegumā norādītajā laikposmā (2011.gada 11.augusts līdz 2011.gada 25.augusts) pieteicējs nav uzturējies Daugavgrīvas cietuma Uzņemšanas

nodaļas */kamera 2/*, līdz ar to secināms, ka attiecīgais pieteicēja apgalvojums neatbilst faktiskajai situācijai un attiecīgi ieslodzīto uzturēšanās apstākļi */kamera 2/* konkrētās lietas ietvaros nav vērtējami.

[4.3] Atbilstoši Daugavgrīvas cietuma sniegtajai informācijai, */kamera/* kopējā platība ir 27,4 m2, no kuras dzīvojamā platība ir 26 m2. Minētā kamera paredzēta 10 ieslodzīto uzturēšanai. Kamera aprīkota ar atsevišķi norobežotu sanitāro mezglu (izmēri: 105 cm x 122 cm) un ar necaurspīdīgu aizvelkamu aizkaru, ar piecām divstāvu gultām, ar galdu (izmēri: 190 cm x 61 cm) un soliem (izmēri: 192 cm x 29 cm), diviem logiem no stikla blokiem, kas no iekšpuses aprīkoti ar metāla režģiem. Kameras logi nav aizmetināti ar dzelzs plāksnēm. */kamera/* dabiskais apgaismojums nokļūst caur stikla blokiem, bet mākslīgo apgaismojumu nodrošina gaismeklis ar četrām spuldzēm (katra 36 W). Dabiskais apgaismojums ir pietiekams. Kamera ir apmierinošā tehniskā stāvoklī, ko apliecina lietas materiāliem pievienotais fotouzņēmums.

[4.4] */kamera 3/* kopējā platība ir 41 m2, no kuras dzīvojamā platība ir 39,5 m2. Kamera paredzēta 10 ieslodzīto uzturēšanai, tā aprīkota ar atsevišķu, norobežotu sanitāro mezglu (izmēri: 152 cm x 120 cm), ar piecām divstāvu gultām, galdu (izmēri: 227 cm x 62 cm) un soliem (izmēri: 210 cm x 26 cm), ar logu, kas no iekšpuses un ārpuses aprīkots ar restēm, kā arī atbilstošu mākslīgo apgaismojumu. Minēto apliecina lietas materiāliem pievienotais fotouzņēmums.

[4.5] Katrā no minētajām kamerām ir ierīkots ūdensvads ar dzeramo ūdeni. Kamerās nav aizliegts smēķēt. Minētajās kamerās ir ierīkota mākslīgā ventilācijas sistēma, kā arī ir pieejama dabīga ventilācija.

[4.6] Ievietojot notiesāto kamerā, uzraugs viņam ierāda viņa individuālo guļamvietu un izsniedz inventāru, ko paredz normatīvie akti. Konkrētajā gadījumā, pieteicējam individuālā gultas vieta tika ierādīta, ievietojot viņu gan Daugavgrīvas cietuma */kamera/*, gan */kamera 3/*, un izsniegti gultas piederumi un veļa atbilstoši tiesību aktu prasībām. Tādējādi pieteicējam tika nodrošināta individuāla gultasvieta, atsevišķs matracis un individuālie personīgai lietošanai gultas piederumi un veļa. No reglamentējošiem normatīvajiem aktiem nav konstatējams brīvības atņemšanas iestādes pienākums pieteicēju nodrošināt ar brīvi stāvošu, atsevišķi no citām gultām, individuālu gultu. Pieteicējam ierādīto gultas vietu izmērs ir 193 cm x 70 cm, gultas ir apmierinošā tehniskā stāvoklī, kas ir pietiekami, lai pieteicējs varētu netraucēti pavadīt naktsmieru. Pieteicēja norādītais apstāklis, ka gultas ir sabīdītas kopā un tām ir divi stāvi, nav ņemams vērā, jo tiesību akti neparedz, kādai konkrēti ir jābūt gultai, un to izvietojumu kamerā.

[4.7] Tiesību akti neuzliek par pienākumu ieslodzījuma vietu kameras aprīkot ar trauksmes pogām. Ieslodzītajiem ir iespējams arī citādā veidā vērsties pie cietuma administrācijas, piemēram, pieklauvējot pie kameras durvīm.

[4.8] Daugavgrīvas cietuma */kamera/* un */kamera 3/*, kā arī visās cietuma ēkās un teritorijā, dezinsekcijas un deratizācijas darbi ir veikti regulāri gan profilaktiskās apkopēs, gan sistemātiskās pārbaudes nolūkā. Daugavgrīvas cietumā vairākas reizes strādāja veselības inspekcijas darbinieki, kuri nekonstatēja nekādu insektu esamību Daugavgrīvas cietuma telpās, ko apliecina Veselības inspekcijas 2011.gada 16.septembra kontroles akta Nr.AA044303, 2011.gada 20.augusta kontroles akta Nr.AA44202 un 2011.gada 23.augusta kontroles akta Nr.AA044159 kopijas. Daugavgrīvas cietuma administrācija 2011.gada 23.augustā plkst.13.15 pēc ieslodzīto sūdzībām veica */kamera 3/* apsekošanu, lai konstatētu blakšu esamību. Pēc kameras apsekošanas tika konstatēts, ka nav nekādu pazīmju par blakšu vai citu insektu esamību kamerā. Ievērojot minēto, pieteicēja apgalvojums par blakšu esamību kamerā ir neatbilstošs faktiskajai situācijai.

[4.9] Daugavgrīvas cietuma administrācija saņēma pieteicēja 2011.gada 17.augusta iesniegumu, kurā pieteicējs lūdza atļaut saņemt no cietuma noliktavas viņam piederošo televizoru Daewoo ar pulti un radio Philips ar austiņām. Izskatot minēto pieteicēja iesniegumu, Daugavgrīvas cietuma administrācija izsniedza pieteicējam viņam piederošo aparatūru 2011.gada 22.augustā, ko apliecina pieteicēja pašrocīgi veikta atzīme „Aparatūru saņēmu, pretenziju nav. *J.K.* (paraksts) 22.08.2011.”

Atbilstoši LSIK 47.1 pantam, Ministru kabineta 2006.gada 30.maija noteikumu Nr.423 „Brīvības atņemšanas iestādes iekšējās kārtības noteikumi” (turpmāk – Noteikumi Nr.423) 40.punktam notiesātajām personām ir tiesības izmantot personīgos televizorus un radiouztvērējus, saņemot brīvības atņemšanas iestādes administrācijas atļauju. Lai saņemtu minētās iekārtas, obligāts priekšnoteikums ir iestādes administrācijas atļauja. Cietuma administrācijai ir tiesības pirms izsniegšanas pārbaudīt izsniedzamo aparatūru, lai konstatētu, ka tajā neatrodas aizliegtie priekšmeti. Līdz ar to, aparatūras pārbaude un izsniegšana var prasīt ilgāku laiku. Trīs darba dienas ir samērīgs termiņš, lai administrācija pārbaudītu aparatūru un sniegtu notiesātajai personai atļauju to lietot dzīvojamajā kamerā. Līdz ar to Daugavgrīvas cietuma administrācija ir rīkojusies atbilstoši tiesību aktu prasībām.

[4.10] Notiesātās personas katru dienu tiek izvestas uz pastaigu laukumiem. Sporta zāli notiesātie apmeklē pēc atsevišķi apstiprināta grafika. Reizi nedēļā – otrdienās notiesātie, kas izvietoti otrā stāva kamerās, var apmainīt grāmatas cietuma bibliotēkā. Pieteicējam šāda iespēja bija dota, taču viņš to neizmantoja. Katru darba dienu no rīta cietuma administrācija veic visu kameru apgaitu, kuras laikā notiek notiesāto personu skaitliskā pārbaude, ārējā izskata pārbaude un problēmu risināšana. Katru dienu apgaitu veic arī Daugavgrīvas cietuma Medicīnas daļas māsa, līdz ar to apgaitas laikā jebkurš notiesātais var vērsties pie viņas, lai saņemtu medicīnisko palīdzību. No pieteikumā un apstrīdēšanas iesniegumā norādītajiem vispārējiem apgalvojumiem nav iespējams izsecināt, ar kādu tieši rīcību pieteicējs nav apmierināts.

[4.11] Pieteicējs 2011.gada augustā iesniedza Daugavgrīvas cietuma administrācijai vēstuli nosūtīšanai Eiropas Cilvēktiesību tiesai, ar norādi, ka tā ir nosūtāma ierakstītā veidā. 2011.gada 22.augustā Daugavgrīvas cietuma administrācija minēto vēstuli atgrieza pieteicējam atpakaļ, paskaidrojot, ka tiesību normas neparedz attiecīgo sūtījumu nosūtīšanu ierakstītā veidā par brīvības atņemšanas iestādes līdzekļiem. Par brīvības atņemšanas vietas līdzekļiem vēstules Eiropas Cilvēktiesību tiesai tiek sūtītas kā vienkārši sūtījumi. Ierakstītā veidā Eiropas Cilvēktiesību tiesai adresēto vēstuli pieteicējs var nosūtīt par personīgajiem līdzekļiem. Daugavgrīvas cietuma administrācija 2011.gada 23.augustā pieteicēja Eiropas Cilvēktiesību tiesai adresēto vēstuli saņēma atkārtoti un nosūtīja to adresātam par pieteicēja personīgajiem līdzekļiem. Normatīvajos aktos nav noteikts ieslodzījuma vietas pienākums ieslodzīto personu korespondenci, kas atbilstoši LSIK prasībām nosūtāma par valsts līdzekļiem, nosūtīt kā ierakstītu korespondenci. Līdz ar to Daugavgrīvas cietuma administrācijai nebija tiesiska pamata nosūtīt pieteicēja korespondenci Eiropas Cilvēktiesību tiesai par valsts līdzekļiem ierakstītā veidā. Daugavgrīvas cietuma administrācijas rīcība, atsakoties pieteicēja Eiropas Cilvēktiesību tiesai adresēto vēstuli nosūtīt ierakstītā veidā par Daugavgrīvas cietuma līdzekļiem, atzīstama par tiesisku.

[4.12] Daugavgrīvas cietuma administrācija, ievērojot LSIK 50.panta prasības, nepārbauda minētā panta trešajā daļā noteiktajiem adresātiem adresētās korespondences saturu. Informācijas nesējā tiek izdarīta atzīme, ka korespondence ir iesniegta aizvērtā veidā, ja ieslodzītais vēstuli ir iesniedzis aizlīmētā aploksnē, savukārt atzīme „iesniegums" tiek izdarīta gadījumos, kad ieslodzītais korespondenci iesniedzis nosūtīšanai atvērtā veidā. Ievērojot apstākli, ka pieteicējs, atrodoties Daugavgrīvas cietumā, regulāri sūdzējās par soda izciešanas režīma apstākļiem, ar viņu regulāri tika veiktas profilaktiska un audzinoša rakstura pārrunas ar mērķi risināt pieteicēja problēmas. Līdz ar to Daugavgrīvas cietuma administrācijas rīcībā prettiesiskums netika konstatēts.

[4.13] Tiesību akti, tajā skaitā LSIK, nereglamentē tiešus pastaigu laukuma izmērus vai platību attiecībā uz vienu notiesāto personu. Pastaigu laukums, kurš ir 36 m2 liels, ir pietiekams, lai sešas personas veiktu fiziskas aktivitātes svaigā gaisā. Konkrētajā gadījumā pieteicēja subjektīvo tiesību aizskārums netika konstatēts.

[5] Pieteicējs tiesas sēdē pieteikumu uzturēja uz tajā minētājiem argumentiem. Papildus pieteicējs norādīja, ka no Jēkabpils cietuma tika konvojēts plkst.00.37. Konvojēšana parasti notiek trešdienās. Daugavgrīvas cietuma Daugavpils nodaļā parasti ierodas plkst.1.30. Tur konvojētos ieslodzītos uzreiz ievieto karantīna */kamera 2/*. Ieslodzītos pieņem cietuma vecākais. Ieslodzītie visi kopā tiek ievietoti vienā karantīna kamerā, kur viņiem netiek nodrošināti nedz matrači, nedz segas, kā arī ieslodzītie netiek ievietoti pēc saderības. Netiek nodrošinātas LSIK 77.panta prasības – netiek nodrošināti sadzīves apstākļi.

[6] Atbildētājas pārstāvis tiesas sēdē pieteikumu neatzina, balstoties uz Lēmumā Nr.1, Lēmumā Nr.2 un rakstveida paskaidrojumos tiesai norādītajiem argumentiem. Papildus atbildētājs norādīja, ka Daugavgrīvas cietuma administrācija regulāri veic nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu atbilstošus sanitāros apstākļus. Regulāri izsauc sertificētus speciālistus, kuri nodarbojas ar insektu iznīcināšanu. Cietuma rīcību nevar nosaukt par bezdarbību. Daugavgrīvas cietumā sodu izcieš uz mūžu notiesātie, kuriem ir noteikts soda izciešanas režīms slēgtā cietuma soda izciešanas režīma vidējā pakāpe. Šiem ieslodzītajiem noteiktā laikā atļauts pārvietoties pa lokālo iecirkni, kurā ietilpst arī pastaigu laukumi. Uz mūžu notiesātajiem ir stingra izolācija no pārējiem ieslodzītajiem, tāpēc pieteicējs nevarēja atrasties pastaigu laukumā kopā ar viņiem. Pieteicējs */kamera/* tika uzturēts īslaicīgi, tāpēc viņš nevarēja iegūt būtisku cilvēktiesību aizskārumu. Ņemot vērā minēto, nav konstatējama iestādes faktiskā rīcība. Lietas materiālos nav pierādījumu tam, ka pieteicējs attiecīgajā laika posmā būtu atradies */kamera 2/*. No ieslodzītā kartiņas redzams, ka viņš bija ievietots */kamera/* un */kamera 3/*.

Motīvu daļa

[7] Tiesa, noklausoties administratīvā procesa dalībnieku paskaidrojumus, kā arī izvērtējot lietas materiālus, atzīst, ka pieteikums daļā ir pamatots un apmierināms, bet daļā nepamatots un noraidāms.

Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 89.pants noteic, ka valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības saskaņā ar šo Satversmi, likumiem un Latvijai saistošiem starptautiskajiem līgumiem. Atbilstoši Satversmes 95.pantam valsts aizsargā cilvēka godu un cieņu. Spīdzināšana, citāda cietsirdīga vai cieņu pazemojoša izturēšanās pret cilvēku ir aizliegta. Nevienu nedrīkst pakļaut nežēlīgam vai cilvēka cieņu pazemojošam sodam. Eiropas Cilvēka tiesību un pamattiesību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 3.pants noteic, ka nevienu cilvēku nedrīkst spīdzināt vai cietsirdīgi vai pazemojoši ar viņu apieties vai sodīt. Atbilstoši Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 7.pantam nevienu nedrīkst pakļaut spīdzināšanai vai nežēlīgi, necilvēcīgi vai pazemojoši apieties ar viņu vai sodīt. Bet 10.pants noteic, ka visām personām, kurām atņemta brīvība, ir tiesības uz humānu apiešanos un cilvēka personībai piemītošās pašcieņas respektēšanu.

Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments (turpmāk – Senāts) norādījis, ka ieslodzījumā esoša persona ir neaizsargāta, tā ir absolūtā valsts pakļautībā un līdz ar to arī aizsardzībā. Lai kādu iemeslu dēļ persona atrastos ieslodzījumā, Satversmes 95.pants un Konvencijas 3.pants prasa, ka apstākļiem jābūt tādiem, kas neizbēgami izriet no ieslodzījuma fakta un kas atbilst cieņas pilnai attieksmei pret cilvēku. Ieslodzījuma apstākļi nedrīkst pārsniegt ar ieslodzījuma faktu neizbēgami saistīto ciešanu slieksni *(skat. Senāta 2010.gada 6.maija sprieduma lietā Nr.SKA-160 18.punktu).*

Lai cilvēktiesību aizskārumu varētu attiecināt uz Konvencijas 3.pantu, ir pietiekoši, ka apiešanās raksturs ir sasniedzis minimālu bardzības smagumu. Turklāt šie apstākļi ir jāvērtē kopumā, kontekstā ar to ilgumu un izraisītajām fiziskajām un psihiskajām sekām.

[8] Pieteicējs uzskata, ka laika posmā no 2011.gada 11.augusta līdz 2011.gada 25.augustam Daugavgrīvas cietuma */kamera/*, */kamera 2/* un */kamera 3/* apstākļi bijuši antisanitāri, dzīvošanai neatbilstoši un veselībai kaitīgi.

Tiesa no lietas materiāliem konstatē, ka, pirmkārt, lietā pastāv strīds par to, vai pieteicējs ticis ievietots Daugavgrīvas cietuma Uzņemšanas nodaļas */kamera 2/*. Līdz ar to tiesai jānoskaidro, vai pieteicējs laika posmā no 2011.gada 11.augusta līdz 2011.gada 25.augustam tika ievietots */kamera 2/*.

Pieteicējs tiesas sēdē norādīja, ka */kamera 2/* tiek ievietots, kad tiek etapēts no jebkura cita cietuma. Tad, kad etapētos ieslodzītos atved uz cietumu, viņi šajā kamerā tiek ievietoti līdz rītam bez jebkādas reģistrēšanas. Reģistrēšana notiek tikai nākamajā dienā. Pēc tam ieslodzītos ievieto */kamera 3/ (lietas 173.lapa)*.

Atbilstoši Daugavgrīvas cietuma sniegtajai informācijai pieteicējs tika uzņemts Daugavgrīvas cietumā 2011.gada 11.augustā un tika ievietots Uzņemšanas nodaļas */kamera/*, kurā atradās vienu diennakti *(lietas 128.lapa)*. 2011.gada 12.augustā pieteicējs no Daugavgrīvas cietuma tika konvojēts uz Valsts policijas Latgales reģiona pārvaldes Rēzeknes iecirkņa īslaicīgās aizturēšanas vietu *(lietas 127.lapa)*. 2011.gada 16.augustā pieteicējs tika konvojēts atpakaļ uz Daugavgrīvas cietumu *(lietas 126.lapa)*. Pēc uzņemšanas Daugavgrīvas cietumā pieteicējs tajā pašā dienā ievietots dzīvojamajā */kamera 3/*, kurā atradās līdz 2011.gada 24.augustam. 2011.gada 24.augustā, sakarā ar konvojēšanu uz Jēkabpils cietumu, pieteicējs pārvietots uz Uzņemšanas nodaļas */kamera/*, kurā atradās līdz 2011.gada 25.augustam *(lietas 129.lapa)*.

Izvērtējot lietas materiālus, tiesa atzīst, ka lietā nav citu pierādījumu, kas liecinātu, ka pieteicējs ticis ievietots */kamera 2/*, kā vien pieteicēja paša norādītais. Tikai vienā no sešiem iesniegumiem, kas adresēti iestādēm šīs lietas ietvaros, kuros pieteicējs izteicis neapmierinātību ar apstākļiem Daugavgrīvas cietumā un cietuma amatpersonu rīcību, pieteicējs vispārīgi norādījis, ka */kamera 2/* neatbilst dzīvošanai *(lietas 43.lapa)*. Turklāt nevienā no lietas materiālos esošajiem pieteicēja iesniegumiem nav norādīts, ka tas sagatavots atrodoties */kamera 2/*. Pieteicējs arī tiesas sēdē nevarēja precīzi norādīt, kad ticis ievietots */kamera 2/*. Tiesa atzīst, ka arī pie nosacījuma, ja pieteicējs būtu ievietots */kamera 2/*, tiesa nesaskata pamatojumu tam, kāpēc iestāde būtu ieinteresēta noliegt šo faktu.

Iestāde pareizi atzinusi, ka laikposmā no 2011.gada 11.augusta līdz 2011.gada 25.augustam pieteicējs nav uzturējies Daugavgrīvas cietuma Uzņemšanas nodaļas */kamera 2/*, līdz ar to secināms, ka attiecīgais pieteicēja apgalvojums neatbilst

faktiskajai situācijai un attiecīgi ieslodzīto uzturēšanās apstākļi */kamera 2/* konkrētās lietas ietvaros nav vērtējami.

[9] Eiropas Padomes Ministru komitejas 2006.gada 11.janvāra rekomendācija Rec (2006)2 „Eiropas cietumu noteikumi" (turpmāk – Eiropas cietuma noteikumi) ir pieņemti, lai Eiropas Padomes dalībvalstis savos likumos un praksē vadītos no tajos ietvertajiem principiem. Lai gan noteikumu formālais statuss ir vadlīniju piedāvāšana ieslodzījuma vietu administrācijām, tomēr tie uzliek stingrus morālus un politiskus pienākumus dalībvalstīm, kas tos pieņēmušas *(sk. Satversmes tiesas 2001.gada 19.decembra sprieduma lietā Nr. 2001-05-03 secinājumu daļas 6.punktu)*.

Tādējādi tiesas pienākums, otrkārt, ir izvērtēt, vai pieteicēja norādītie apstākļi, ka */kamera/* un */kamera 3/* ir blaktis, divstāvu gultas, kas savienotas kopā, aizmūrēti logi, nav pietiekama apgaismojuma, nedarbojas ventilācijas sistēma – gaiss ir mitrs un smacīgs, tualete nav norobežota, ir patiesi un vai tie ir radījuši pieteicējam cilvēktiesību būtisku ierobežojumu.

[9.1] LSIK 77.panta pirmā daļa noteic, ka notiesātajiem, kuri izcieš sodu brīvības atņemšanas iestādēs, nodrošināmi epidemioloģiskās drošības un higiēnas noteikumiem atbilstoši sadzīves apstākļi. Dzīvojamās platības norma cietumos kopmītņu tipa telpās vienam notiesātajam nevar būt mazāka par 2,5 kvadrātmetriem vīriešiem (..); panta otrā daļa noteic, ka notiesātajiem ierādāma individuāla guļamvieta un izsniedzami gultas piederumi (..).

No Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras izriet, ka gadījumā, ja konstatēts, ka platība uz vienu ieslodzīto ir mazāka par 3 m^2, tas ir bijis pietiekami Konvencijas 3.panta pārkāpuma konstatēšanai. Arī Senāts atzinis, lai secinātu, ka pārapdzīvotība pati par sevi ir Eiropas Cilvēktiesību konvencijas pārkāpums, ir jākonstatē platība, kas ir mazāka par 3 m^2 *(skat. Senāta 2012.gada 22.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-189/2012 15.punktu)*.

[9.1.1] Atbilstoši Daugavgrīvas cietuma sniegtajai informācijai, */kamera/* kopējā platība ir 27,4 m^2, no kuras dzīvojamā platība ir 26 m^2. Minētā kamera paredzēta 10 ieslodzīto uzturēšanai *(lietas 70.lapa)*.

Pieteicējs Uzņemšanas nodaļas */kamera/* uzturējās no 2011.gada 11.augusta līdz 2011.gada 12.augustam un no 2011.gada 24.augusta līdz 2011.gada 25.augustam. Atbilstoši Pārvaldes sniegtajām ziņām no 2011.gada 11.augusta līdz 2011.gada 12.augustam kamerā bija ievietoti seši ieslodzītie, bet laikā no 2011.gada 24.augusta līdz 2011.gada 25.augustam pieci ieslodzītie *(lietas 152., 155.lapa)*. Secināms, ka strīdus periodā kamerā dzīvojamā platība uz vienu ieslodzīto pārsniegusi 4 m^2. Līdz ar to nav konstatējams Konvencijas pārkāpums attiecībā uz pārapdzīvotību.

[9.1.2] Atbilstoši Daugavgrīvas cietuma sniegtajai informācijai, */kamera 3/* kopējā platība ir 41 m^2, no kuras dzīvojamā platība ir 39,5 m^2. Kamera paredzēta 10 ieslodzīto uzturēšanai *(lietas 70.lapa)*.

Pieteicējs */kamera 3/* uzturējās no 2011.gada 16.augusta līdz 2011.gada 24.augustam. Atbilstoši „Posteņa ziņotājos" izdarītajiem ierakstiem kamerā ievietoti: no 2011.gada 16.augusta līdz 2011.gada 17.augustam deviņi ieslodzītie, no 2011.gada 17.augusta līdz 2011.gada 18.augustam astoņi ieslodzītie, no 2011.gada 18.augusta līdz 2011.gada 19.augustam trīs ieslodzītie un no 2011.gada 19.augusta līdz 2011.gada 24.augustam četri ieslodzītie. Secināms, ka strīdus periodā kamerā dzīvojamā platība uz vienu ieslodzīto pārsniegusi 4 m^2. Līdz ar to nav konstatējams Konvencijas pārkāpums attiecībā uz pārapdzīvotību.

[9.2] Tiesa konstatē, ka LSIK neregulē sanitāro labierīcību (mezglu) izvietojumu ieslodzījuma vietu kamerās. Taču Eiropas cietumu noteikumu 19.3.punkts paredz, ka ieslodzītajiem pastāvīgi ir pieejamas sanitārās labierīcības, kurās ievērotas higiēnas prasības un ieslodzīto tiesības uz privātumu.

[9.2.1] Atbilstoši Daugavgrīvas cietuma sniegtajai informācijai, */kamera/* aprīkota ar atsevišķi norobežotu sanitāro mezglu (izmēri: 105 cm x 122 cm) un ar necaurspīdīgu aizvelkamu aizkaru.

Tiesa, izvērtējot pieteicēja, Lēmumā Nr.2 un Pārvaldes paskaidrojumos norādīto kopsakarā ar lietā esošajiem pierādījumiem, konkrētajā gadījumā uzskata par pierādītu faktu, ka sanitārais mezgls kamerā nebija norobežots no dzīvojamās telpas. Proti, no lietā esošajām fotogrāfijām *(lietas 72., 73.lapa)* redzams, ka */kamera/* esošais sanitārais mezgls no dzīvojamās telpas no vienas puses ir nodalīts ar nelielu starpsienu (paneli), kas ir nepilnu divu metru augstumā no grīdas, līdz ar to tikai daļēji norobežo sanitārā mezgla telpu. No priekšpuses sanitārais mezgls norobežots ar aizvelkamu aizkaru, kas nesniedzas līdz grīdai un ir uzstādīts nedaudz augstāk par starpsienu, bet tāpat nesniedzas līdz kameras griestiem.

Tiesas ieskatā starpsiena un aizkars uzstādīts ar mērķi formāli izpildīt prasību par norobežošanu, jo tas pilnībā nenorobežo sanitāro mezglu no dzīvojamās telpas, un līdz ar to nenodrošina kamerā izmitinātajām personām atbilstošus privātuma apstākļus.

[9.2.2] Atbilstoši Daugavgrīvas cietuma sniegtajai informācijai, */kamera 3/* aprīkota ar atsevišķu, norobežotu sanitāro mezglu (izmēri: 152 cm x 120 cm).

Tiesa, izvērtējot pieteicēja, Lēmumā Nr.2 un Pārvaldes paskaidrojumos norādīto kopsakarā ar lietā esošajiem pierādījumiem, konkrētajā gadījumā uzskata par pierādītu faktu, ka sanitārais mezgls kamerā nebija norobežots no dzīvojamās telpas. Proti, no lietā esošajām fotogrāfijām *(lietas 74., 76., 77.lapa)* redzams, ka */kamera 3/* esošais sanitārais mezgls izveidots kameras stūrī un attiecīgi no divām pusēm no dzīvojamās

telpas nodalīts ar aizvelkamu aizkaru apmēram trīs metru augstumā. Aizkars nesniedzas līdz kameras griestiem.

Tiesas ieskatā aizkars uzstādīts ar mērķi formāli izpildīt prasību par norobežošanu, jo tas pilnībā nenorobežo sanitāro mezglu no dzīvojamās telpas un līdz ar to nenodrošina kamerā izmitinātajām personām atbilstošus privātuma apstākļus.

[9.3] Eiropas cietumu noteikumu 18.1.punktā norādīts, ka apstākļi ieslodzītajiem paredzētajās telpās, un jo īpaši guļamtelpās, ir tādi, kas neaizskar cilvēka cieņu un, cik vien iespējams, nav pretrunā ieslodzīto tiesībām uz privāto dzīvi, kā arī atbilst veselības un higiēnas prasībām, jo klimatiskajiem apstākļiem, un jo īpaši platībai, gaisa kubatūrai, apgaismojumam, apkurei un ventilācijai šajās telpās tiek pievērsts pietiekami daudz uzmanības. Turklāt, no 18.3.punkta izriet, ka 18.1.punktā minētajiem jautājumiem attiecīgās valsts tiesību aktos nosaka īpašu prasību minimumu.

[9.3.1] Atbilstoši Daugavgrīvas cietuma sniegtajai informācijai, */kamera/* aprīkota ar piecām divstāvu gultām, ar galdu (izmēri: 190 cm x 61 cm) un soliem (izmēri: 192 cm x 29 cm).

No lietā esošajām fotogrāfijām redzams, ka */kamera/* ir piecas divstāvu gultas *(lietas 71.lapa)*. Divas no gultām ir novietotas pilnībā viena otrai blakus. Līdz ar to blakus jāguļ divām viena dzimuma personām, kas ir pazemojošs, cilvēka cieņu aizskarošs apstāklis un ir pretrunā ar ieslodzīto tiesībām uz privāto dzīvi.

[9.3.2] Atbilstoši Daugavgrīvas cietuma sniegtajai informācijai, */kamera 3/* aprīkota ar piecām divstāvu gultām, galdu (izmēri: 227 cm x 62 cm) un soliem (izmēri: 210 cm x 26 cm).

No lietā esošajām fotogrāfijām redzams, ka */kamera 3/* ir piecas divstāvu gultas *(lietas 74.-76.lapa)*. Gultas izvietotas nelielā attālumā viena no otras. Fotogrāfijās redzams, ka gultas ir vecas un nolietotas, kas attiecīgi arī atbilst pieteicēja aprakstītajai situācijai. Ņemot vērā gultu konstrukciju, to vizuālais un tehniskais stāvoklis neliecina par to, ka tās būtu atbilstošas un piemērotas atpūtai un gulēšanai. Minētais ir cilvēka cieņu aizskarošs apstāklis un norāda uz to, ka ir pārkāpts spīdzināšanas un cietsirdīgas un pazemojošas izturēšanās aizliegums.

[9.4] Eiropas cietumu noteikumu 18.2.punktā norādīts, ka visās ēkās, kurās jādzīvo, jāstrādā vai jāpulcējas ieslodzītajiem, logiem jābūt pietiekami lieliem, lai ieslodzītie normālos apstākļos varētu lasīt vai strādāt dabiskā apgaismojumā un, ja vien ēkā nav atbilstošas kondicionēšanas sistēmas, lai pa tiem telpās varētu ieplūst svaigs gaiss. Turklāt, no 18.3.punkta izriet, ka 18.2 punktā minētajiem jautājumiem attiecīgās valsts tiesību aktos nosaka īpašu prasību minimumu.

[9.4.1] Atbilstoši Daugavgrīvas cietuma sniegtajai informācijai, */kamera/* aprīkota ar diviem logiem no stikla blokiem, kas no iekšpuses aprīkoti ar metāla režģiem. Kameras logi nav aizmetināti ar dzelzs plāksnēm. */kamera/* dabiskais apgaismojums nokļūst caur stikla blokiem, bet mākslīgo apgaismojumu nodrošina gaismeklis ar četrām spuldzēm (katra 36 W). Dabiskais apgaismojums ir pietiekams. Kamera ir apmierinošā tehniskā stāvoklī.

No lietā esošajām fotogrāfijām redzams, ka */kamera/* ir divi logi no stikla blokiem, līdz ar to logi nav atverami un caur tiem nav iespējams vēdināt telpu *(lietas 71.lapa)*. Stikla bloki nav caurskatāmi un, ņemot vērā to konstrukciju, tie arī vāji laiž cauri dabisko apgaismojumu. Jau tā vājā dabiskā apgaismojuma ieplūšanu kamerā apgrūtina logiem priekšā uzstādītie metāla režģi. Secināms, ka kamera nav pietiekami nodrošināta ar dabisko apgaismojumu un šādā apgaismojumā nav iespējams lasīt.

[9.4.2] Atbilstoši Daugavgrīvas cietuma sniegtajai informācijai */kamera 3/* aprīkota ar logu, kas no iekšpuses un ārpuses aprīkots ar restēm, kā arī atbilstošu mākslīgo apgaismojumu.

No lietā esošajām fotogrāfijām redzams, ka */kamera 3/* ir viens logs, kas no iekšpuses aprīkots ar restēm, bet no ārpuses ar caurumotu metāla plāksni *(lietas 74.-77.lapa)*. Uzstādītā metāla plāksne būtiski apgrūtina apgaismojuma ieplūšanu kamerā. Kameras sienas ir nokvēpušas un līdz ar to tumšas, kas pasliktina telpas izgaismojumu. Secināms, ka kamera nav pietiekami nodrošināta ar dabisko apgaismojumu un šādā apgaismojumā nav iespējams lasīt.

[9.5] Lietā nav strīda, ka vairākkārtīgi veikta Daugavgrīvas cietuma telpu, tostarp, */kamera/* un */kamera 3/* dezinfekcija. To lietā apliecina Pārvaldes iesniegtie Veselības inspekcijas sastādītie kontroles akti *(lietas 96.-108., 161.-163.lapa)* un dokumenti, kas paliecina veikto dezinfekciju *(lietas 159., 160., 165.lapa)*. Pieteicējs par blakšu kodumiem vērsies arī pie cietuma ārsta, tomēr ārsts koduma pazīmes nav konstatējis, protams, vērā ņemams, ka apskate veikta pēc vairākām dienām, kad šādu kodumu pazīmes konstatēt jau ir apgrūtinoši *(lietas 170., 171.lapa)*.

Izvērtējot situāciju, tiesa ņem vērā, ka par kamerās esošajām blaktīm pieteicējs sūdzējies vairākkārtīgi. 2012.gada 7.septembra Daugavgrīvas cietuma izsniegtajā izziņā norādīts, ka dezinfekcija kamerās tiek veikta pēc nepieciešamības vai pamatojoties uz notiesāto mutiska vai rakstiska iesnieguma *(lietas 156.lapa)*. Atzīstams, ka ar objektīvi pārbaudāmiem pierādījumiem nav pierādīta blakšu esamība cietuma kamerās, tomēr vērā ņemams, ka par blaktīm kamerās sūdzējies ne tikai pieteicējs, bet arī citi ieslodzītie, un salīdzinoši biežā telpu dezinfekcija, tiesas ieskatā, norāda uz blakšu esamību kamerās. Līdz ar to tiesa lielāku ticamību piešķir pieteicēja sniegtajiem paskaidrojumiem.

[10] Izskatot lietas par ieslodzījumā esošu personu uzturēšanās apstākļiem, tiesai ir jāvērtē ne tikai lietā esošie pierādījumi, bet jāpievērš uzmanība arī cilvēktiesību institūciju konstatētajam, kas var palīdzēt tiesai iegūt pilnīgāku priekšstatu par sadzīves apstākļiem Daugavgrīvas cietumā un apstiprināt vai neapstiprināt pieteicēja vai atbildētājas paskaidroto šajā lietā.

Lietas materiālos ir Tiesībsarga 2012.gada 30.augusta vēstule Nr.1-5/224 par materiālu iesniegšanu *(lietas 141.lapa)*. Tajā norādīts, ka Tiesībsarga biroja darbinieki pārbaudes lietas ietvaros 2011.gada 31.maijā un 23.jūlijā apmeklēja Daugavgrīvas cietuma Daugavpils nodaļu. Par vizītes laikā konstatēto 2011.gada 12.oktobrī Tiesībsargs sniedza atzinumu Daugavgrīvas cietumam, Ieslodzījuma vietu pārvaldei, kā arī Tieslietu ministrijai *(lietas 142.-144.lapa)*.

Par apstākļu atbilstību cilvēktiesību prasībām Daugavgrīvas cietuma Daugavpils nodaļā atzinumā ir konstatēts tālāk minētais.

[10.1] Attiecībā uz apstākļiem Daugavgrīvas cietuma 1.stāva kamerās (karantīnas kameras), - (t.sk. */kamera/*) -, Tiesībsargs iepriekš norādīja, ka apstākļi apskatītajās karantīnas kamerās neatbilst cilvēktiesību standartiem. Proti, tajās nav dabīgās ventilācijas un apgaismojuma, savukārt mākslīgais apgaismojums ir nepietiekams, arī sanitārā mezgla norobežojums nenodrošina personas privātumu. Lai gan vizītes laikā karantīnas kamerās atradās ne vairāk kā četri ieslodzītie, tomēr lielākās bija aprīkotas ar gultas vietām 12 personām (sešas divstāvīgas gultas). (..) kameru platība nav pietiekama paredzētajam (spriežot pēc ierīkotajām gultas vietām) ieslodzīto skaitam. Līdz ar to iestāde aicināta nekavējoties uzsākt trūkumu novēršanu karantīnas kamerās vai arī atteikties no to izmantošanas.

[10.2] Pēc atkārtotas pārbaudes karantīnas kamerās ir secināts, ka sniegtās rekomendācijas nav ievērotas. Apmeklējuma laikā karantīnas kamerās kopumā atradās 30 cilvēki. Dabiskais apgaismojums ir ļoti vājš, nepietiekams. Logi veidoti no stikla blokiem, kuri atsevišķās vietās ir aizmūrēti un tiem priekšā ir restes. Tie nav atverami, līdz ar to arī dabiskās ventilācijas kamerās nav, ir uzskatāms, ka arī mākslīgā ventilācija nav pietiekama. Minētais it īpaši attiecināms uz tām kamerām, kurās ir liels ievietoto personu skaits. Sanitāro mezglu norobežojumi formāli, proti, tie ir norobežoti no pārējās telpas ar nelielu plāksni, kura ir nepietiekami augsta, turklāt tā norobežo sanitāro mezglu tikai no vienas puses. Vairākumā karantīnas kameru bija redzams, ka tās netiek regulāri uzkoptas. Vienā no apskatītajām kamerām bija vērojams, ka ir veikts minimāls kosmētiskais remonts, kas neapšaubāmi ir vērtējams atzinīgi, tomēr sanitārā mezgla norobežojums arī šajā kamerā nav pietiekams.

[10.3] Tiesībsargs aicinājis iestādi norobežot sanitāros mezglus no pārejās telpas daļas tādā apmērā, lai persona, kura apmeklē sanitāro mezglu, nejustos pazemota un

aizskarta, un norādījis, ka ieslodzītajiem ir jānodrošina pieeja tīrīšanas līdzekļiem un rīkiem, lai viņiem ir iespēja sakopt kameru (pat, ja tajā uzturas salīdzinoši neilgu laiku).

[10.4] Šobrīd esošie apstākļi karantīnas kamerās ir uzskatami par tādiem, kas nav savienojami ar Eiropas Padomes Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 3.pantā noteikto necilvēcīgas izturēšanās aizliegumu.

[11] Kā izriet no lietas materiāliem, Tiesībsarga biroja darbinieki Daugavgrīvas cietuma 1.stāva kameru jeb karantīnas kameru pārbaudi ir veikuši 2011.gada 31.maijā un 23.jūlijā. Pieteicējs */kamera/*, kas atrodas Daugavgrīvas cietuma 1.stāvā, bija izvietots laika posmā no 2011.gada 11.augusta līdz 2011.gada 12.augustam un no 2011.gada 24.augusta līdz 2011.gada 25.augustam, proti, pēc Tiesībsarga biroja darbinieku pārbaudes.

Tiesībsargs norāda, ka 2012.gadā Daugavgrīvas cietumu Tiesībsarga biroja darbinieki ir apmeklējuši trīs reizes. Vizītes laikā tika apskatītas */kamera 4/*, */kamera/* un */kamera 5/*, konstatējot, ka apskatītajās kamerās ir uzstādīti sanitārā mezgla norobežojumi ar durvīm, attiecībā uz dabisko apgaismojumu uzlabojumi nav veikti, mākslīgais apgaismojums ir uzlabots. Secināms, ka uzlabojumi veikti pēc strīdus perioda šajā lietā.

Tiesībsarga vēstulē sniegtā informācija, ko tiesai nav pamata apšaubīt, skaidri parāda kontekstu, kādā ir izvērtējami procesa dalībnieku paskaidrojumi. Tiesībsarga vēstulē minētais par nepietiekamu dabisko un mākslīgo apgaismojumu, par nepietiekamu ventilāciju, par piespiedu atrašanos kamerā, kurā citi smēķē, par nepietiekami norobežotu sanitāro mezglu, atbilst pieteicēja paskaidrojumiem. Līdz ar to tiesai tos nav pamata apšaubīt.

Tiesa atzīst, ka pieteicēja norādītie apstākļi – nepietiekams dabiskais apgaismojums, nepietiekama ventilācija, atrašanās kamerā, kurā citi smēķē, nepietiekami norobežots sanitārais mezgls, blaktis konkrētajā gadījumā, ir uzskatami par tādiem, kas nav savienojami ar necilvēcīgas izturēšanās aizliegumu. Uzturēšanās šādos apstākļos tiesas ieskatā jau pati par sevi pārsniedz neizbēgamo ieslodzījumam piemītošo ciešanu līmeni. Turklāt vērā ņemams arī apstāklis, ka kamerās nav pienācīgi norobežots sanitārais mezgls, tādēļ dabiskās vajadzības jākārto cilvēka cieņai neatbilstošos apstākļos – publiski, jo kamerās atrodas arī citi ieslodzītie.

Tiesa, izvērtējot lietas materiālus, priekšroku dod pieteicēja paskaidrojumos norādītajam, jo minētie fakti apstiprinās ar Tiesībsarga sniegto informāciju.

Tiesa uzskata, ka minētie ieslodzīto turēšanas apstākļi aizskar pieteicēja cieņu, rada personai ciešanas, pazemo to, un, iespējams, lauž personas fizisko vai morālo izturību. Tiesai nav pamata uzskatīt, ka iestādei, ievietojot pieteicēju */kamera/* un */kamera 3/*, ir bijis nodoms pazemot pieteicēju vai radīt viņam ciešanas, tomēr tas

neizslēdz secinājumu, ka ir pārkāpts Konvencijas 3.pantā noteiktais necilvēcīgas izturēšanās aizliegums. Minētie faktori ir pietiekami, lai tiesa atzītu, ka apstākļi, kādos pieteicējs turēts Daugavgrīvas cietuma */kamera/* un */kamera 3/*, ir sasnieguši tādu smaguma slieksni, lai varētu runāt par Konvencijas 3.pantā noteiktā necilvēcīgas izturēšanās aizlieguma pārkāpumu.

Balstoties uz iepriekš minēto, tiesa atzīst Daugavgrīvas cietuma administrācijas rīcību, nenodrošinot cilvēktiesībām atbilstošus uzturēšanās apstākļus Daugavgrīvas cietuma */kamera/* un */kamera 3/*, par prettiesisku.

[12] Pieteicējs pieteikumā sūdzas arī par Daugavgrīvas cietuma administrācijas rīcību, kas izpaudusies kā pieteicēja korespondences, konkrēti vēstules, kas noformēta kā ierakstīts sūtījums, nenosūtīšana Eiropas cilvēktiesību tiesai.

Ar brīvības atņemšanu notiesāto personu tiesības uz saraksti ir noteiktas LSIK. LSIK 50.panta pirmajā daļā noteikts, ka notiesātajiem ir tiesības rakstīt iesniegumus valsts iestādēm, sabiedriskajām organizācijām un amatpersonām. LSIK 50.panta trešajā un ceturtajā daļā noteikts, ka notiesāto sarakste ar (..) tiesu, (..), nav pakļauta pārbaudei. Notiesāto sarakste ar tiesu tiek segta no brīvības atņemšanas iestādes līdzekļiem.

No minētajām tiesību normām secināms, ka ar brīvības atņemšanu notiesātai personai ir tiesības uz saraksti ar tiesu, turklāt sarakstei ar tiesu jānotiek par ieslodzījuma vietas līdzekļiem. Savukārt attiecīgajai ieslodzījuma vietai ir pienākums nodrošināt, ka ieslodzītās personas korespondence tiek nosūtīta adresātam.

No pieteikuma izriet, ka pieteicējs bija sagatavojis vēstuli nosūtīšanai Eiropas cilvēktiesību tiesai. Pieteicējs vēlējies, lai sagatavotais sūtījums tiktu nosūtīts ierakstītā sūtījumā par cietuma līdzekļiem, taču cietuma amatpersonas atteikušās to darīt, atgriežot sūtījumu atpakaļ. Tādējādi pieteicējs bijis spiests nosūtīt ierakstīto sūtījumu par saviem personīgajiem līdzekļiem.

Tiesas ieskatā citētās tiesību normas uzliek par pienākumu ieslodzījuma vietai par tās līdzekļiem, nosūtīt sūtījumus kā vienkāršus sūtījumus. Iestādei nav pienākuma nosūtīt sūtījumu ierakstītā veidā, kam tiek piemērota paaugstināta maksa, lai persona baudītu lielāku drošības sajūtu, ka sūtījums sasniegs adresātu. No lietas materiāliem neizriet, ka cietuma amatpersonas būtu atteikušās nosūtīt sūtījumu Eiropas cilvēktiesību tiesai vienkāršā sūtījumā.

Daugavgrīvas cietuma administrācija atbildot uz pieteicēja 2011.gada 22.augusta iesniegumu, 2011.gada 22.augusta atbildē izskaidrojusi kārtību, kādā notiek sūtījumu nosūtīšana *(lietas 64.lapa)*. Tas, ka pieteicējs vēstuli pats nosūtījis kā ierakstītu, norāda uz to, ka pieteicējam bijušas šādas finansiālas iespējas. Balstoties uz minēto, nav pamata atzīt, ka būtu noticis kāds pieteicēja cilvēktiesību ierobežojums.

Tiesa nepiešķir ticamību tam, ka cietuma amatpersonas centušās ierobežot pieteicēja saraksti, attiecīgi mēģinot ietekmēt pieteicēju, tostarp, izsaucot pieteicēju uz pārrunām. Cietuma izsniegtā 2011.gada 17.oktobra izziņa apstiprina to, ka laika posmā no 2011.gada 11.augusta līdz 2011.gada 25.augustam pieteicējs kopumā nosūtījis astoņus sūtījumus dažādām iestādēm un tiesai *(lietas 69.lapa)*. Arī lietas materiālos esošo nosūtīto iesniegumu daudzums neliecina par to, ka pieteicēja tiesības nosūtīt korespondenci būtu tikušas ierobežotas. Lietā nav citu pierādījumu, kā vienīgi paša pieteicēja paskaidrotais, ka cietuma administrācija centusies ierobežot pieteicēja korespondences nosūtīšanu un centusies izzināt tās saturu.

Ievērojot šajā punktā minēto, tiesa nekonstatē prettiesisku Daugavgrīvas cietuma administrācijas rīcību, kas izpaudusies kā korespondences nepamatota kontrole un nenosūtīšana.

[13] LSIK 50.^{4} panta devītās daļas 5.punkts tieši noteic pastaigas svaigā gaisā minimālo ilgumu tiem notiesātajiem, kuri sodu izcieš slēgtā cietuma soda izciešanas režīma zemākajā pakāpē. Proti, viņiem ir tiesības izmantot pastaigas vai piedalīties sporta spēlēs svaigā gaisā ne mazāk kā vienu stundu dienā.

Notiesātajiem, kuri sodu izcieš slēgtā cietuma soda izciešanas režīma vidējā pakāpē, LSIK pastaigas ilgumu svaigā gaisā *expressis verbis* neregulē. Likumā paredzētas šādu notiesāto tiesības no rīta celšanās laika līdz naktsmieram atrasties noteiktā iecirknī ārpus kameras. Ir pašsaprotami, ka minētās normas tvērumā ir iekļaujamas arī tiesības izmantot pastaigas vai piedalīties sporta spēlēs svaigā gaisā. Turklāt, no soda izciešanas režīma pakāpju regulējuma būtības izriet, ka pastaigas svaigā gaisā ilgums soda izciešanas režīma vidējā pakāpē nedrīkst būt mazāks nekā soda izciešanas režīma zemākajā pakāpē.

Pieteicējs 2011.gada 25.augusta iesniegumā lūdzis uzsākt pārbaudes lietu par Daugavgrīvas cietuma darbinieku faktisko rīcību nespējā nodrošināt ieslodzītos ar pastaigu *(lietas 46.lapa)*. Pieteicējs iesniegumā norāda, ka 2011.gada 24.augustā pirms etapēšanas uz Jēkabpils cietumu no */kamera/* sešus ieslodzītos, tostarp pieteicēju, izveda starp ēkām pastaigu laukumā, kur kvadratūra ir ļoti maza. Nostāvējuši stundu. Tā bijusi mēneša laikā jau otrā reize. Pēc būtības šie pastaigu laukumi domāti vienam ieslodzītam no soda izolatora un tāpat notiesātajiem uz mūžu, kuri tur pastaigājas pa vienam. Pieteicējs tikai pieteikumā precizē, ka pastaigas laukums varētu būt 9 m^2 liels.

Savukārt Daugavgrīvas cietuma Uzraudzības daļas priekšnieks 2011.gada 21.oktobra izziņā norāda, ka pieteicējs, atrodoties Daugavgrīvas cietumā 2011.gada 24.augustā tika izvietots Daugavpils nodaļas */kamera/* kopā ar pieciem citiem ieslodzītajiem. Uz pastaigu ieslodzītie no */kamera/* tika izvesti pastaigas pagalmā Nr.1. Pastaigas pagalms Nr.1 no sāniem ierobežots ar ķieģeļu sienām (ar apmetuma apdari),

no augšas ierīkots metāla režģis. Pagalma platība ir 36 m^2. Pagalms aprīkots ar vienu solu un apgaismojumu *(lietas 67.lapa)*.

Tiesa norāda, ka, lai gan cietuma darbinieka sniegtās ziņas pats par sevi nav uzskatāmas par absolūti ticamām un neapstrīdamām, cietuma darbinieka liecinātajam par notikumiem, kas risinājušies, tam pildot savus dienesta pienākumus, ir piešķirama augsta ticamības pakāpe. Lai konstatētu, ka cietuma darbinieks ir sniedzis nepatiesas liecības, ir nepieciešami pārliecinoši pierādījumi.

Lietā nav konstatēti apstākļi, kas dotu pamatu apšaubīt cietuma darbinieka objektivitāti, kā arī apstākļi, kas liecinātu, ka cietuma darbinieks ir tieši vai netieši ieinteresēts lietas iznākumā personīgu motīvu dēļ.

Tādējādi, novērtējot lietā esošos pierādījumus pēc savas iekšējās pārliecības, tiesa secina, ka cietuma darbinieka liecībām piešķirama lielāka ticamība, salīdzinot ar pieteicēja pieteikumā norādīto, ka pieteicējs izvests pastaigā vienā no slepenajiem pastaigu laukumiem, kura platība ir apmēram 9 m^2.

LSIK neparedz pieļaujamo pastaigas laukuma lielumu vai tā minimālo kvadratūru uz vienu ieslodzīto pastaigas laikā. Izskatāmajā gadījumā sešu ieslodzīto atrašanās pastaigas laukumā ar kopējo kvadratūru 36 m^2, kas uz vienu ieslodzītu ir 6 m^2, ir pietiekami liels laukums pastaigai, kas nevarēja radīt tiesību aizskārumu.

Tādējādi tiesa atzīst, ka pieteikums daļā par Daugavpils cietuma administrācijas faktiskās rīcības, izvedot 2011.gada 24.augustā pieteicēju pastaigu laukumā, atzīšanu par prettiesisku nav pamatots.

[14] Saistībā ar pieteicēja apgalvojumu, ka kamerā nav trauksmes pogu, tiesa konstatē, ka LSIK neparedz ieslodzījuma vietu kameras aprīkot ar trauksmes pogām. Pārvalde norāda, ka ieslodzītajiem ir iespējams arī citādā veidā vērsties pie cietuma administrācijas, piemēram, pieklauvējot pie kameras durvīm.

Nav noliedzams, ka trauksmes pogu esamība kamerās nodrošinātu iespēju nepieciešamības gadījumā vienmēr izsaukt cietuma darbinieku, tostarp arī kritiskās situācijās, kad nepieciešams, piemēram, nodrošināt ieslodzīto drošību kamerā vai izsaukt ārstu. Pieteicējs vispārīgi sūdzas par šādas pogas neesamību, nenorādot uz konkrētu gadījumu, kad nav bijis iespējams izsaukt cietuma darbinieku. Līdz ar to nav konstatējams arī iestādes rīcības prettiesiskums, kas būtu aizskāris pieteicēja tiesības.

[15] Pieteicējs pieteikumā citastarp sūdzas arī par ārsta neizsaukšanu. Pieteicējs norādījis, ka viņam sāpējusi galva no piesmēķētās kameras un viņam nav tikusi sniegta medicīniskā palīdzība.

Lietas materiālos nav pierādījumu, ka pieteicējam bija nepieciešams izsaukt ārstu. Pieteicējs nav arī vērsies ar rakstveida iesniegumu pie cietuma administrācijas par nepieciešamību izsaukt ārstu.

Ievērojot šajā punktā minēto, tiesa nekonstatē prettiesisku Daugavgrīvas cietuma administrācijas rīcību, kas izpaudusies kā ārsta neizsaukšana.

[16] Satversmes 105.pants noteic, ka ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu.

Atbilstoši LSIK 47.[1] pantam notiesātajiem atļauts lietot televizorus un tranzistoru radiouztvērējus. Kārtību, kādā brīvības atņemšanas iestādēs atļauts lietot televizorus un tranzistoru radiouztvērējus, reglamentē Brīvības atņemšanas iestāžu iekšējās kārtības noteikumi. Atbilstoši Ministru kabineta 2006.gada 30.maija noteikumu Nr.423 „Brīvības atņemšanas iestādes iekšējās kārtības noteikumi" (turpmāk – Noteikumi) 40.punktam, saņemot brīvības atņemšanas iestādes administrācijas atļauju, notiesātie kamerās un koplietošanas telpās dienas kārtībā noteiktajā laikā var lietot personiskos radiouztvērējus, televizorus un tiem pievienojamās videospēles. Noteikumu 44.5.apakšpunkts paredz, ka notiesātajam ir pienākums saņemt brīvības atņemšanas iestādes administrācijas atļauju lietot personisko sadzīves tehniku.

No minētā izriet, ka notiesātie var lietot televizorus un radiouztvērējus tikai tad, ja pirms tam ir saņēmuši brīvības atņemšanas iestādes administrācijas atļauju. Līdz ar to ir loģiski, ka, dodoties prom no Daugavgrīvas cietuma vai ierodoties Daugavgrīvas cietumā, pieteicējam piederošās sadzīves tehnikas ierīces tiek ievietotas noliktavā. Sadzīves tehnika var tik nodota pieteicēja lietošanā tikai brīdī, kad pieteicējs būs saņēmis attiecīgu atļauju.

Izskatāmajā gadījumā pieteicējs 2011.gada 17.augustā (trešdienā) vērsies ar iesniegumu Daugavgrīvas cietuma administrācijā ar lūgumu izsniegt viņam no cietuma noliktavas lietošanai personīgo radiouztvērēju un televizoru *(lietas 63.lapa)*. Pieprasītā sadzīves tehnika pieteicējam izsniegta 2011.gada 22.augustā (pirmdienā), ko pieteicējs apliecinājis ar savu parakstu, papildus norādot, ka pretenziju nav.

Tiesa piekrīt Pārvaldes norādītajam, ka cietuma administrācijai ir tiesības pirms izsniegšanas pārbaudīt izsniedzamo sadzīves tehniku, lai konstatētu, ka tajā neatrodas aizliegtie priekšmeti. Līdz ar to sadzīves tehnikas izsniegšana var prasīt ilgāku laiku. Tiesas ieskatā izskatāmajā gadījumā trīs darba dienas ir samērīgs termiņš, lai administrācija pārbaudītu aparatūru un izsniegtu notiesātajai personai atļauju to lietot dzīvojamajā kamerā.

Secināms, ka, izsniedzot sadzīves tehniku, nav pieļauts tik būtisks pieteicēja cilvēktiesību aizskārums, kas pārsniedz neizbēgamo ieslodzījumam piemītošo ciešanu līmeni.

[17] Pieteicējs pieteikumā lūdzis atlīdzināt morālo kaitējumu 21500 latu apmērā par pieteicēja ievietošanu */kamera/* un */kamera 3/* antisanitāros, dzīvošanai neatbilstošos un veselībai kaitīgos apstākļos, korespondences nenosūtīšanu, atteikšanos nosūtīt korespondenci Eiropas Cilvēktiesību tiesai ierakstītā sūtījumā un 500 latu apmērā par pastaigas nenodrošināšanu, vairākkārtīgi liekot stāvēt slepenā krātiņā. Līdz ar to tiesa izvērtēs abus šos prasījumus.

Satversmes 92.panta trešais teikums un Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 92.pants paredz tiesības nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā pretendēt uz atbilstīgu atlīdzinājumu.

Tiesa atzīst, ka izskatāmajā gadījumā ir konstatējama cietuma administrācijas prettiesiska faktiskā rīcība, izmitinot pieteicēju */kamera/* un */kamera 3/*, kurās ir antisanitāri, dzīvošanai neatbilstoši un veselībai kaitīgi apstākļi, tas ir, cilvēka cieņu pazemojoši apstākļi.

Atbilstoši Pārvaldes sniegtajai informācijai pieteicējs divas reizes tika ievietots Uzņemšanas nodaļas */kamera/* un atradās tur laika posmā no 2011.gada 11.augusta līdz 2011.gada 12.augustam un laika posmā no 2011.gada 24.augusta līdz 2011.gada 25.augustam, proti, divas diennaktis. */kamera 3/* no 2011.gada 16.augusta līdz 2011.gada 24.augustam, proti, astoņas diennaktis. Tātad šāda prettiesiska faktiska rīcība tikusi pieļauta kopā desmit diennaktis. Līdz ar to ir konstatējams viens no atlīdzinājuma priekšnosacījumiem (Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma (turpmāk – Zaudējumu atlīdzināšanas likums) 1.pants).

Tiesai nav šaubu, ka ir konstatējama tieša cēloņsakarība starp atbildētājas faktisko rīcību un pieteicējam nodarīto kaitējumu (Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 6.panta pirmā daļa), jo tieši no atbildētājas rīcības bija atkarīgs, kur un kādās telpās pieteicējs tiks ievietots.

Līdz ar to tiesai nav šaubu, ka pieteicējam morālais kaitējums, kas atbilstoši Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 9.pantam *(šobrīd spēkā esošajā redakcijā)* ir personiskais kaitējums, kas izpaužas kā fiziskās personas ciešanas, kuras tai izraisījis būtisks šīs personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums. Ievērojot to, ka ir aizskartas pieteicēja cilvēktiesības, par aizskāruma būtiskumu nepastāv šaubas.

Pieteicējam kā iestādei īpaši pakļautai personai nav iespēju novērst vai samazināt kaitējumu, ievērojot faktiskās rīcības raksturu, proti, pieteicējs nevar iebilst par viņa pārvietošanu uz kādu no kamerām. Pieteicējs var tikai apšaubīt šādas rīcības tiesiskumu, likumā noteiktā kārtībā to apstrīdot, ko pieteicējs ir darījis. Tādējādi pieteicējs nav līdzatbildīgs pie kaitējuma rašanās (Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 10.pants).

APL 94.panta ceturtajā daļā ir noteikts, ka atlīdzināšanas pienākumu attiecīgais publisko tiesību subjekts var izpildīt, atjaunojot stāvokli, kāds pastāvēja pirms zaudējuma vai kaitējuma nodarīšanas, vai, ja tas nav vai nav pilnībā iespējams, vai nav adekvāti, samaksājot atbilstīgu atlīdzinājumu naudā.

Izskatāmajā gadījumā tiesa atzīst, ka neatbilstošos sadzīves apstākļus pieteicējs jau ir izcietis un līdz ar to nav iespējams situāciju pavērst atpakaļ. Tādējādi ir izvērtējams jautājums par cita atbilstīga atlīdzinājuma noteikšanu.

[18] Novērtējot morālo kaitējumu, tiesa vērtēs visus apstākļus kopumā, nevis katru apstākli atsevišķi.

[18.1] Tiesa spriedumā atzina, ka */kamera/* un */kamera 3/* nav pilnībā norobežots sanitārais mezgls no dzīvojamās telpas un līdz ar to tas nenodrošina kamerā izmitinātajām personām atbilstošus privātuma apstākļus. Pieteicējs norāda, ka smaka no tualetes paliek kamerā. */kamera/* nav klozetpoda, tas netaisās ciet un katra tualetes lietošana rada smaku. Pa kanalizāciju augšā uz kameru nāk žurkas. Tā kā tualetes kamerās nav noslēgtas faktiski vienā telpā ieslodzītie gan guļ, gan ēd, gan kārto dabiskās vajadzības. Pieteicējam pārdzīvojumu radījis arī tas, ka, kārtojot dabiskās vajadzības, tas bijis redzams personai, kura atradusies ārpus kameras pie kameras durvīm. Minētie apstākļi atzīstami par tādiem, kas ir cilvēka cieņu un individualitāti aizskaroši.

[18.2] Tiesas ieskatā cilvēka cieņu aizskarošs ir fakts, ka pieteicējam ir jāguļ blakus citam vīrietim. Tiesa atzīst, ka gadījumā, kad gultas ir savstarpēji savienotas, tiek pārkāpta LSIK 77.panta otrā daļa, jo šādi savienota gulta nevar tikt uzskatīta par individuālu guļvietu. Proti, gultas savstarpēji nekas nešķir – ne siena, ne piemērota atstarpe. Tādējādi, guļot šādi savienotā gultā, personai nevar rasties psiholoģiski individuālas teritorijas sajūta. Turklāt, arī tīri fiziski, guļot ir iespējams neapzināti nokļūt otras personas gultā, kas vien liecina, ka šādu guļvietu nevar nosaukt par individuālu, pat ja katram ir savs gultas veļas komplekts.

Tiesa atzīst, ka fakts, ka ir jāguļ blakus citam vīrietim, var radīt ne tikai psiholoģisku diskomfortu, bet arī spriedzi ieslodzīto vidū. Tā sekas – nespēja pienācīgi izgulēties, pastāvīgs stress un cieņu pazemojošs stāvoklis. Šādi apstākļi attiecībā uz pieteicēju ilguši divas diennaktis, proti, laikā, kad pieteicējs atradies */kamera/*.

[18.3] Pieteicējs, raksturojot savas sajūtas attiecībā uz atrašanos piesmēķētās telpās, norāda, ka pieteicējam sāpējusi galva. Pieteicējs ticis indēts ar tabakas dūmiem visā tā atrašanās laikā Daugavgrīvas cietumā.

Tiesa atzīst, ka atrašanās piesmēķētās telpās ir kaitīga veselībai, kas ir nenoliedzams fakts, līdz ar to pieteicējam bija pamats bažām un uztraukumam, ka viņa veselība varētu tikt ietekmēta. Nav pierādīts fakts, ka pieteicēja veselība patiešām tika

ietekmēta, taču morālās ciešanas no šā fakta iespējamības nav noliedzamas. Turklāt svaiga gaisa trūkums un atrašanās piesmēķētās telpās ir ne tikai fiziski nepatīkama, bet arī nepiemērota cilvēka fizioloģijai, ar ko izskaidrojams risks saslimšanai ar dažādām slimībām. Morālo ciešanu līmeni pastiprina arī fakts, ka pieteicējam nav iespējams izvairīties no tabakas dūmu ietekmes, proti, viņš ir bezspēcīgs šajā situācijā, ja vien pieteicējs nav apveltīts ar tik lielu autoritāti ieslodzīto vidū, kas ļautu viņam liegt citiem ieslodzītajiem smēķēt.

[18.4] Tiesa norāda, ka morālais kaitējums pieteicējam nodarīts ar to, ka ir aizskartas viņa cilvēktiesības, nodarot gan veselībai neatgriezenisku kaitējumu, gan turot viņu cietuma kamerās spīdzinošos apstākļos. Par šādiem apstākļiem atzīstams arī nepietiekams dabiskais apgaismojums, nepietiekama ventilācija un blakšu esamība kamerās.

[18.5] Vienlaikus tiesa atzīst, ka morālais kaitējums nav bijis smags, jo tas nav bijis ilgstošs – desmit diennaktis. Tiesa ņem vērā faktu, ka attiecīgās darbības netika vērstas tieši pret pieteicēju ar mērķi radīt viņam nepilnvērtības sajūtu, pazemot vai noniecināt. Pret pieteicēju netika pieļauta atšķirīga attieksme, jo visi kamerās esošie ieslodzītie atradās vienādos apstākļos.

[19] Atlīdzinājuma noteikšanai ir jāņem vērā arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas atzītais, ka, pat ja valsts ir atzinusi cilvēktiesību pārkāpumu, bet noteikusi atlīdzinājumu, kas ir ievērojami zemāks par minimumu, kādu Eiropas Cilvēktiesību tiesa parasti piešķir par attiecīgu pārkāpumu, persona saglabā upura statusu Konvencijas 34.panta izpratnē. Līdz ar to, nosakot atlīdzinājumu, tiesai jāsalīdzina Eiropas Cilvēktiesību tiesas noteiktais atlīdzinājums līdzīgās lietās un jāņem vērā ne tikai Latvijas ekonomiskās iespējas, bet arī tas, ka atlīdzinājums par morālo kaitējumu nedrīkst būt ievērojami zemāks par minimumu, kādu noteikusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa salīdzināmās lietās *(sk. Senāta 2011.gada 18.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-161/2011 17.punktu ar tur minētajām atsaucēm uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2010.gada 20.jūlija spriedumu lietā „Ciorap pret Moldovu" un 2006.gada 19.oktobra spriedumu lietā „Tomašić pret Horvātiju")*.

[20] Tiesa ir iepazinusies ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumiem, kur konstatēta necilvēcīga un pazemojoša apiešanās ar personu saistībā ar ieslodzījuma apstākļiem, kā arī ar piešķirto personai nemantiskā kaitējuma atlīdzinājuma apmēru, piemēram,

- pārapdzīvotība kamerās, slikti higiēniski apstākļi, mazs pastaigu laukums, tā pati telpa tiek lietota gulēšanai un ēšanai; pakļaušana pasīvai smēķēšanai. Aizskāruma ilgums – aptuveni 3 gadi. Par konstatētajiem pārkāpumiem tiesa piesprieda atlīdzinājumu 10000 EUR apmērā *(lieta Florea v.Romania, Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2010.gada 14.septembra spriedums lietā Nr.37186/03)*;

- pārapdzīvotība, ierobežotas iespējas uzturēties ārpus kameras, slikts apgaismojums un ventilācija, un sanitārie apstākļi, kā arī papildus konstatēts Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 13.panta (tiesības uz efektīvu aizsardzības nodrošinājumu) pārkāpums. Aizskāruma ilgums – vairāk par gadu *(lieta Bazjaks v. Latvia, Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2010.gada 19.oktobra spriedums lietā Nr.71572/01)*. Tiesa piešķīra morālā kaitējuma atlīdzinājumu 11700 EUR apmērā.

Kā redzams, šajās lietās Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir konstatējusi virkni pārkāpumus, kas daļēji ir konstatējami arī izskatāmajā lietā.

Arī lietā „Kadiķis pret Latviju" *(2006.gada 4.maija spriedums)* Eiropas Cilvēktiesību tiesa atzina Konvencijas 3.panta pārkāpumu saistībā ar sadzīves apstākļiem (tajā skaitā pietiekama apgaismojuma trūkumu), kādi bija pieteicējam, 15 diennaktis atrodoties soda izolatorā. Šajā lietā tika atzīts arī Konvencijas 13.panta pārkāpums. Par konstatētajiem pārkāpumiem tiesa piesprieda atlīdzinājumu 7000 EUR apmērā. Savukārt lietā „Melnītis pret Latviju" *(Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2012.gada 28.februāra spriedums)* pieteicējam tika piespriests atlīdzinājums 7000 EUR apmērā par cietuma apstākļiem piecu mēnešu garumā, kad pieteicējs jutās netīrs un pazemots sakarā ar atteikumu viņam izsniegt higiēnas preces. Turklāt kamerā, kurā pieteicējs atradās kopā ar citām personām (aptuveni 7-8 personām), sanitārais mezgls bija norobežots tikai ar aizslietni.

Tāpat tiesa konstatē, ka ir stājies spēkā Administratīvās apgabaltiesas spriedums lietā Nr.A42808309, kur par ieslodzītās personas nenodrošināšanu ar pietiekamu platību un ventilāciju Daugavgrīvas cietumā ir piešķirts personiskā (490 latu) un morālā kaitējuma (210 latu) atlīdzinājums, kopā 700 latu apmērā. Minētajā lietā tika konstatēts, ka ieslodzītās personas tiesību pārkāpums ir noticis 104 dienas.

Nosakot atlīdzinājuma apmēru pieteicējam, tiesa ņem vērā cietuma kamerās turēšanas apstākļu perioda ilgumu, kā arī citus jau pieminētos apstākļus, Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi citās līdzīgās lietās, salīdzinot ar izskatāmo lietu, kā arī iepriekš minēto apgabaltiesas spriedumu.

Pamatojoties uz minētajiem argumentiem, tiesa atzīst, ka taisnīgs morālā kaitējuma atlīdzinājums šajā lietā ir nosakāms 200 latu apmērā.

Vienlaikus tiesa atzīst, ka šāds atlīdzinājums, lai gan nav tādā apmērā, kādu prasa pieteicējs, tomēr dos gandarījumu pieteicējam un atturēs iestādi no citu līdzīgu gadījumu atkārtošanās.

Pārējā daļā pieteikums par morālā kaitējuma atlīdzinājumu ir noraidāms.

[21] Saskaņā ar APL 126.panta otro daļu, ja pieteicējs no valsts nodevas samaksas bijis atbrīvots un pieteikums pilnībā vai daļēji apmierināts, valsts nodevu piespriež no atbildētāja.

Tiesa konstatē, ka pieteicējs ar tiesneša lēmumu ir pilnīgi atbrīvots no valsts nodevas samaksas. Ievērojot minēto, valsts nodeva 20 latu apmērā piespriežama no Latvijas Republikas (valsts nodevas ieskaitīšanai attiecīgajā Valsts kases kontā par darbību veikšanu administratīvajā tiesā).

R e z o l u t ī v ā d a ļ a

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta otro daļu, 246.-251.pantu, 253.panta piekto daļu, 255.panta trešo daļu, 289.-291.pantu,

n o s p r i e d a

apmierināt daļēji *J.K.* pieteikumu.

Atzīt par prettiesisku Daugavgrīvas cietuma faktisko rīcību, turot *J.K.* Daugavgrīvas cietuma Daugavpils nodaļas */kamera/* un */kamera 3/* cilvēka cieņu pazemojošos apstākļos.

Uzdot Latvijas Republikai atlīdzināt *J.K.* nodarīto morālo kaitējumu 200 (divi simti) latu apmērā.

Noraidīt *J.K.* pieteikumu pārējā daļā.

Piespriest no Latvijas Republikas valsts labā valsts nodevu 20 (divdesmit) latu apmērā.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā 20 dienu laikā no sprieduma sastādīšanas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Jelgavas tiesu namā.

Tiesnesis M.Birkmanis